

AUTOBIOGRAFSKE CRTICE MILE BOGOVIĆA

Ljudi i događaji na mom životnom putu
– *Autobiografske crtice Mile Bogovića*
Državni arhiv u Gospiću – Gospićko-senjska
biskupija, Gospić, 2020., 363 str.

U prosincu 2020. godine objavljena je još jedna knjiga, posljednja u nizu izdanja autora pok. mons. dr. Mile Bogovića, gospićko-senjskog biskupa u miru. Izdavači su Državni arhiv u Gospiću i Gospićko-senjska biskupija, a urednik i pokretač ideje o knjizi je Bruno Lončarić. Za grafičko oblikovanje i tisak zaslužni su djelatnici tiskare Og grafika d.o.o., lekturu i korekturu odradila je Jagoda Randić, fotografije su iz autorove osobne zbirke, a kazalo imena i pojmova izradio je Franje Puškarić. Autor je knjigu posvetio svojoj rodbini, prijateljima i suradnicima na svojem životnom putu. Pisanje knjige dovršio je sredinom studenog 2020. godine, a tisak je završen upravo na dan njegova pokopa u gospićkoj katedrali, u utorak 22. prosinca 2020. godine.

Na samom početku knjige riječki nadbiskup i metropolit mons. Ivan Devčić donosi svoj osvrt na poznavanje biskupa Bogovića i zajedničke susrete s njim pod naslovom *Čovjek ostvarenih snova*. Slijedi *Proslov* Autora u kojem on obrazlaže zašto je odlučio napisati i izdati ovu knjigu. Tekst njegovih autobiografskih crtica već je objavljen u zborniku *Spašavanje povijesti*, ali ovdje je nešto ispušteno, a više toga izmijenjeno ili dodano. Umetnute su fotografije i poglavlja o Domovinskom ratu i putovanjima po svijetu gdje žive Hrvati. U Uvodu biskup Bogović najavio je najvažnije događaje koji su detaljno opisani u daljnjem tekstu knjige.

Knjiga je podijeljena u osamnaest poglavlja. U prvom poglavlju Bogović opisuje povijesne prilike svojeg dolaska u slunjski Cerovac, širenje obiteljske loze Bogovića i Piršića, zabunu oko datuma rođenja (7./8. siječnja 1939. godine, u službenim dokumentima 7. kolovoza) i dane svojega djetinjstva obilježene brojnim strahotama Drugog svjetskog rata i poraća. Veliki utjecaj na njega ostavilo je odvođenje i ubojstvo njegova oca Mije. Nakon tog događaja, središnju ulogu u njegovu daljnjem obiteljskom životu preuzima njegova majka Manda. Pored nje,

Mile Bogović je tijekom cijelog života bio posebno vezan uz još jednu osobu, sestru Maru. Osnovnu školu završio je u Nikšiću, a na teatralan način opisuje susret s prvim cipelama koje mu je majka kupila. Osjećaj manje vrijednosti koji je proživljavao u djetinjstvu izrodio je u Bogoviću potrebu koja se provlačila tijekom cijelog njegovog života, potrebu za samodokazivanjem i dokazivanjem pred drugima. U drugom poglavlju autobiografije Bogović piše o školovanju u Biskupskom sjemeništu u Pazinu i prvom dolasku kući za božićne blagdane. U trećem poglavlju piše o povratku u Slunj gdje je morao završiti osmogodišnju školu te o premišljanju vratiti se u sjemenište ili krenuti drugim putem. Ipak, vratio se u pazinsko bogoslovsko sjemenište u kojemu je pohađao višu gimnaziju što je opisao u četvrtom poglavlju knjige.

U petom poglavlju Bogović opisuje dane vojničke službe koju je izvršavao u Ljubljani, potom u Ribnici i Ajdovščini. U šestom poglavlju autor se vraća opisu života u pazinskoj bogosloviji. Posebna mu je čast bila postati pomoćnik knjižničara i slušati predavanja profesora Josipa Turčinovića. Mile Bogović zaređen je za svećenika 29. lipnja 1964. godine u riječkoj katedrali, a mladu misu proslavio je 5. srpnja iste godine u rodnom Slunju. O tome piše u sedmom poglavlju. Prva služba bila mu je upravitelj župe Krivi Put i kapelan u Senju gdje se prvi put susreo sa sestrama Srca Isusova. Stanovao je u Senju, a nedjeljom je redovito odlazio, najčešće pješice, u Krivi Put gdje je vodio obnovu župne crkve. Tamo je upoznao i na poseban način se za cijeli život povezao s obitelji Mare Prpić.

U osmom poglavlju Bogović piše o bitnoj prekretnici u svojem životu. Senjsko-modruški ili krbavski biskup mons. Viktor Burić htio ga je poslati na studij crkvene povijesti u Rim, što je on rado prihvatio, ali je u početku imao muke s dobivanjem putovnice. Čekajući putovnicu, iskoristio je vrijeme i položio razlike na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, a stanovao je u Hrvatskom Leskovcu kod sestara karmelićanki.

Prve pastoralne prilike u „srcu Like“, Gospiću i okolici, Bogović je osjetio ljeti 1966. godine došavši ovamo na poziv pomoćnog biskupa mons. Josipa Pavlišića. Nakon toga, otišao je u Rim, nastanio se u Hrvatskom zavodu sv. Jeronima i počeo studirati na Fakultetu crkvene povijesti Papinskog sveučilišta Gregoriana. O tome i o susretima s rektorom Zavoda mons. Đurom Kokšom, svećenikom Milanom Simčićem, Vinkom Nikolićem, Bogdanom Radicom i mnogim drugima Bogović piše u devetom poglavlju svoje autobiografije. U istom poglavlju opisuje također, usavršavanje na Goethe-Institutu u Njemačkoj, rad na doktorskoj disertaciji o od-

nosima katolika i pravoslavaca u Dalmaciji i slanje povjesničara Markova Jačova iz Beograda u Rim s nakanom da prati njegov rad.

U desetom poglavlju Mile Bogović piše o službama tajnika nadbiskupa Burića i profesora na Visokoj bogoslovskoj školi u Rijeci, ponovnom odlasku u Rim radi nastavka istraživanja Vatikanskih arhiva, povratku u Hrvatsku, službi rektora riječke Visoke bogoslovске škole i članstvu u Teološkom društvu *Kršćanska sadašnjost*. O najljepšim godinama svojega života i pastoralnog rada u službi župnika u Praputnjaku, kao i o početcima suradnje s ljudima iz kulture, među kojima i s Brankom Fučićem, autor piše u sljedećem poglavlju. Nakon toga, slijedi poglavlje u kojem iznosi crtice o osnivanju Sakralne baštine u Senju kojom je upravljao sve do 2000. godine, o suradnji s ravnateljem Gradskog muzeja u Senju Antom Glavičićem i vrlo zauzetom sudjelovanju u proslavi raznih obljetnica poput 1100. obljetnice smrti sv. Metoda, 800. obljetnice Krbavske biskupije i 700. obljetnice Vinodolskog zakona.

Trinaesto poglavlje *Domovinski rat – dnevne bilješke* je najopširnije poglavlje Bogovićeve autobiografije. Autor se za vrijeme Domovinskog rata trudio da u svoje dnevnikе što detaljnije zabilježi događaje kojima je bio svjedok, u kojima je osobno sudjelovao kao profesor, generalni vikar, član povjerenstava za informaciju, za povratak prognanih i za obnovu ili je detalje prikupio od drugih sudionika. Sve te bilješke koje se najvećim dijelom odnose na slunjski kraj Bogović je objedinio ovdje na jednom mjestu. Zajedno s Milom Pecićem i drugim svećenicima iz slunjskog kraja redovito je vodio brigu o prognanicima, posjećivao ih, rješavao njihove probleme, zauzimao se za njih kod državnih vlasti i kad god je to bilo imalo moguće, obilazio sve stradale sakralne objekte Riječko-senjske nadbiskupije. Slijedi poglavlje o oslobađanju Slunja, povratku prognanika u slunjski kraj, obilasku razrušenih crkava u Kordunu i okolici, poslijeratnoj obnovi i viziji nove biskupije u Lici.

Bogović u petnaestom poglavlju opisuje novu i veliku prekretnicu u svojem životu – postao je biskup. Za pomoćnog riječko-senjskog biskupa zaređen je u riječkoj katedrali sv. Vida 29. lipnja 1999. godine. Kao biskup i crkveni povjesničar dobio je zadatak istražiti potrebu i mogućnosti osnivanja nove biskupije u Lici što je odradio vrlo temeljito. Dana 25. svibnja 2000. godine dogodio se povijesni trenutak za ovaj kraj i za cijelu Crkvu u Hrvata. Osnovana je Gospićko-senjska biskupija, a njezinim prvim biskupom imenovan je mons. dr. Mile Bogović. Ustoličenje je bilo 25. srpnja 2000. godine u Gospiću. Prvi biskup uložio je veliki trud, znanje i sposobnosti oko organiziranja upravnih struktura i pastorala u novoj biskupiji u čemu je imao veliku pomoć svećenstva i drugih suradnika. Bogović je kao biskup obnašao i različite

službe unutar Hrvatske biskupske konferencije: član Stalnog vijeća HBK, predsjednik Komisije za laike, predsjednik Vijeća HBK za ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života i predsjednik Komisije HBK i BK BiH za hrvatski martirologij. Uz biskupsku službu, Bogović je i dalje uspijevaao naći vremena za znanstveni rad.

U šesnaestom poglavlju Bogović piše o susretima s Hrvatima izvan domovine. Ima tome više razloga, a najvažnija su dva: područje Gospićko-senjske biskupije je najraseljenije, a drugo – trebalo je predstaviti iseljenoj Hrvatskoj projekt Crkve hrvatskih mučenika na Udbini. Gotovo da nema hrvatske katoličke misije u svijetu koju biskup Bogović nije posjetio i susreo se s tamošnjim Hrvatima na misnim slavljinama i u drugim prilikama. U sljedećem poglavlju autor opisuje svoje inicijative i ostvarenja. Riječ je o nacionalnom svetištu Crkvi hrvatskih mučenika na Udbini (što je bila njegova najveća želja), Svehrvatskom grobu, Hrvatskom križnom putu i kalendaru *Hrvatski mučenici*. Na tom putu pratili su ga mnogi kvalitetni suradnici, ali je u više navrata nailazio također, na veliko nerazumijevanje što ga nije obeshrabrivalo.

U zadnjem, osamnaestom poglavlju, Bogović piše o predaji uprave biskupije novom biskupu mons. Zdenku Križiću, odlasku u mirovinu i umirovljeničkim danima koje je provodio u kući koja se nalazi u blizini Ordinarijata. U toj kući zajedno sa suradnicima organizirao je Zavičajnu knjižnicu Gospićko-senjske biskupije i konačno se vratio svojoj „staroj ljubavi“ ili na „omiljeni teren“ kako je sam naveo, a to je bavljenje poviješću. U posljednjih nekoliko godina života uspio je dovršiti i ukoričiti veliki broj svojih prethodnih radova iz crkvene povijesti Like, slunjskog kraja, Vinodola, Velebitskog podgorja, kao i knjige o njegovim predšasnicima, glagoljici i srpskom pravoslavlju i svetosavlju u Hrvatskoj. Pripremao je još neke knjige, ali zbog kratke bolesti i smrti nije ih dovršio. Nakon zadnjeg poglavlja autobiografije, slijedi Zaključak, popis važnije bibliografije koju je Bogović napisao i koju su drugi napisali o njemu. Kao vrstan povjesničar, uz tekstualni dio, autor je veliku pozornost posvetio fotografijama (250 fotografija crno-bijelih i u boji) koje dodatno oslikavaju cijeli njegov životni put, od djetinjstva u Slunju do umirovljeničkih dana u Gospiću. Na kraju knjige slijedi detaljan Popis imena osoba i mjesta.

Trajna nakana Bogovićevega znanstvenog rada, ali i rada na svim drugim životnim poljima bila je „spašavanje povijesti“. Autobiografija *Ljudi i događaji na mom životnom putu – autobiografske crtice* odličan je i uspješan, a nažalost i posljednji pothvat u kojem je Bogović ostvario tu nakanu. Ona nije samo kronologija autorova života, nego i odraz vremena i okolnosti u kojima su Bogović i njegovi suvremenici živjeli.

Franje Puškarić